

Tilburg University

Straftoemeting en de consequenties van een delict voor het slachtoffer

Groenhuijsen, M.S.

Published in:
Delikt en Delinkwent

Publication date:
1996

Document Version
Peer reviewed version

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Groenhuijsen, M. S. (1996). Straftoemeting en de consequenties van een delict voor het slachtoffer. *Delikt en Delinkwent*, 26(7), 605-613.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

M.S. Groenhuijsen

Straftoemeting en de consequenties van een delict voor het slachtoffer

1. In 1989 stelde Fijnaut, niet zonder reden, dat de straf-toemeting als wetenschappelijk probleem in Nederland in de vergetelheid is geraakt (DD 1989, p. 925). In de jaren die volgden is er op dit terrein wel beweging te zien, maar de aandacht voor straftoemetingsvraagstukken blijft hier toch opvallend achter bij wat er in het buitenland allemaal gebeurt. De twee meest traditionele en centrale kwesties betreffen de discretionaire beslissingsbevoegdheid van de rechter omtrent wat Melai altijd heeft genoemd 'de penitentiare paragraaf van het vonnis': hoe groot dienen de marges te zijn waarbinnen de rechter vrij is de op te leggen sanctie te kiezen, en - wanneer die ruimte eenmaal is vastgesteld - welke factoren moeten of mogen een rol spelen bij het nemen van die beslissing in een concrete strafzaak? Het debat over de eerstgenoemde vraag gaat doorgaans over instrumenten als de invoering van bijzondere minimumstraffen, dagboetestelsels, of zelfs verplichte straffen (de 'mandatory sentences' uit de Verenigde Staten vormen een berucht voorbeeld hiervan). In Nederland bestaat hiervoor, mijns inziens terecht, weinig belangstelling (zie over het systeem van ons wetboek op dit punt de nog altijd actuele beschouwing van L.G. Kortenhorst, Bevoegdheid van den rechter om onbestraft te laten, diss. Amsterdam, Bussum 1913, m.n. p. 86-93). Anders ligt dit ten aanzien van het als tweede genoemde probleem: de factoren die de rechter in acht zou mogen nemen bij zijn oordeel over de aan de dader op te leggen straf. Daarover is nog veel te zeggen, en niet alleen vanuit de vertrouwde invalshoek van de zogeheten straftoemetingsrichtlijnen. In deze bijdrage stel ik een onderdeel van deze kwestie aan de orde, dat in toenemende mate klemmend lijkt te worden. Het gaat om de vraag in hoeverre de consequenties van een delict voor het slachtoffer door de rechter in de beschouwing mogen worden betrokken bij het bepalen van de op te leggen sanctie. Uit enkele voorbeelden kan blijken dat deze vraag zich in twee verschijningsvormen kan voordoen. Neem een nachtelijke woninginbraak. In het ene geval is het slachtoffer een jong, gezond en ogenschijnlijk weerbaar persoon. In de volgende zaak behoort de betreden woning toe aan een bejaarde met ernstige gezondheidsproblemen, stel een hartkwaal. Moet de dader in het laatste geval zwaarder worden gestraft dan in het eerste? Het tweede voorbeeld. Twee slachtoffers van verkrachting, die wat uitwendige kenmerken betreft vergelijkbaar zijn en die op soortgelijke wijze zijn gemolesteerd, vertonen sterk uiteenlopende reacties op het delict. De een kan er relatief goed mee omgaan, de ander is ernstig getraumatiseerd. Mag dit uitmaken bij het opleggen van straf aan de daders? Ik ben er diep van overtuigd dat deze vragen ons confronteren met een belangrijke uitdaging, die zowel van juridisch-intellectuele als van morele aard is. Een zorgvuldige beschouwing is op z'n plaats, omdat hier grote belangen voor daders en slachtoffers (en voor de rechtsgemeenschap) op het spel staan.

2. Ik noem eerst enkele argumenten die er tegen pleiten om

slachtoffergerelateerde factoren bij de strafopleggingsbeslissing te betrekken. Ten eerste zou dat oneerlijk kunnen zijn ten opzichte van de dader. Volgens dit argument mogen wetsovertreders niet worden bestraft voor zaken die zij niet in de hand hebben. Strafrechtelijke aansprakelijkheid berust o.a. op een verkeerde wilsrichting (*mens rea*), dus moet worden afgezien van omstandigheden die onbekend en onvoorspelbaar waren. De inbreker moet worden gestraft voor het illegaal binnentreden en het stelen van andermans goed. Maar omdat hij niet wist of kon weten wie het pand bewoonde, mogen verschillen op dat punt geen invloed hebben op de op te leggen straf. Dit geldt *a fortiori* in geval van uiteenlopende reacties van individuele slachtoffers op identieke typen van victimisatie. Het zou tot willekeur - of tenminste tot rechtsongelijkheid - leiden, indien de beslissing op de laatste vraag van art. 350 Sv mede afhankelijk werd van de omstandigheid of het verwerkingsproces bij het slachtoffer meer of minder vlot is verlopen.

Een tweede argument voor terughoudendheid kan worden ontleend aan de zorg voor de belangen van slachtoffers. De afgelopen decennia hebben zonder twijfel een opmerkelijke emancipatie van het slachtoffer in het strafrechtelijk systeem te zien gegeven. Net als in andere landen - en in overeenstemming met aanbevelingen en richtlijnen van internationale organisaties - is ook bij ons het wetboek verrijkt met nieuwe rechten en bevoegdheden voor wat plechtig heet 'de benadeelde partij'. Deze ontwikkeling heeft evenwel ook een keerzijde. Victimologisch onderzoek heeft uitgewezen dat een deel van deze veranderingen de positie van slachtoffers juist dreigt te verzwakken in plaats van te versterken. Zij zouden in sommige opzichten wel eens kwetsbaarder kunnen worden als gevolg van beleid dat er op gericht is hun rechtspositie te verankeren. Ik geef concrete voorbeelden, in direct verband met het onderhavige straftoematingsvraagstuk. Wanneer 'slachtofferimpact' van wezenlijk groter belang zou worden voor de uitkomst van het geding, zou dat leiden tot sterk belastend onderzoek naar de emotionele schade die het slachtoffer feitelijk door het delict heeft ondervonden. Dit zou het slachtoffer in de hoogst onwenselijke positie brengen van voorwerp van onderzoek, hetgeen precies het tegendeel is van wat iemand nodig heeft die zojuist gedupeerd is door een misdrijf. Een tweede bezwaar betreft de uitkomst van dit type onderzoek. In gevallen waarin kan worden vastgesteld dat het slachtoffer, om welke reden dan ook, niet in buitengewone mate heeft geleden door het incident, zou de erkenning van legitiem slachtofferschap kunnen verminderen. Er zou een verdeling in 'eerste' en 'tweede klas' slachtoffers kunnen ontstaan. Dit soort classificaties zou er op neer komen dat sommige slachtoffers de erkenning wordt onthouden die ze verdienen en die ze binnen het strafrechtelijk systeem mogen verwachten.

3. De zojuist genoemde argumenten zijn zwaarwegend. Wie zou een gedragslijn kunnen verdedigen die unfair is voor daders en bovendien risico's schept voor slachtoffers? Anderzijds lijkt het alleen al op grond van gezond verstand moeilijk te aanvaarden dat de feitelijke consequenties van misdrijven geen rol zouden mogen spelen in het proces van straftoemeting. Dit dwingt ons de aangesneden kwestie opnieuw - met een frisse blik en met grotere precisie - onder ogen te zien.

Een van de eerste documenten waarin het vraagstuk zijdelings aan de orde is, is de *Lex Salica* van 508-511. Volgens de hierin vervatte bepalingen moet de op te leggen straf uitsluitend afhankelijk zijn van objectieve kenmerken van het misdadige gedrag. Straf moet een proportionele afspiegeling zijn van de verrichte wederrechtelijke handeling. Opmerkelijk is echter dat de omstandigheden waarin het slachtoffer van een delict leeft, van invloed kunnen zijn op de uitkomst van de zaak. Als de benadeelde bijvoorbeeld een belangrijke positie in de samenleving innam, zou een zwaardere retributieve sanctie moeten worden opgelegd. De dragende grond hiervoor is dat de sociale positie van de gelaedeerde mee bepalend is voor de objectieve ernst van het tegen hem gepleegde misdrijf.

Deze gedachte - het leggen van een verband tussen slachtofferconsequenties en de objectieve ernst van het feit - verdient nadere inspectie.

In moderne strafwetboeken worden verschillende technieken gebruikt om slachtoffergerelateerde omstandigheden in het rechterlijk oordeel te kunnen verdisconteren. De eerste daarvan staat het dichtst bij het voorbeeld van de *Lex Salica*: het verlenen van bijzondere bescherming aan personen met een aparte, verheven status in de samenleving. Smaad, laster en belediging zijn delicten die kunnen worden gepleegd tegen iedere medeburger. Het strafmaximum wordt evenwel in ons land met een derde verhoogd indien de belediging is gericht aan het adres van het hoofd of een lid van de regering van een bevriende staat (art. 267 Sr). De ratio is eenvoudig te begrijpen. Omdat meer nadeel van dergelijk gedrag is te duchten, is een sterkere ontmoediging op z'n plaats. Bovendien zal de opzet van de dader in dergelijke gevallen doorgaans uitdrukkelijk zijn gericht op de (politieke) status van het slachtoffer, zodat het opleggen van een scherpere sanctie dan correspondeert met de aanwezige *mens rea*.

De tweede techniek is neergelegd in het concept van gekwalificeerde delicten. Strafwetboeken stellen gestandaardiseerde gedragstypen strafbaar, en dreigen met aanvullende sancties in zaken waarin het delict zware consequenties heeft. Een sprekend voorbeeld is brandstichting. Ons wetboek kent een strafmaximum van 12 jaar gevangenisstraf (art. 157 sub 1 Sr), maar als daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is en het feit iemands dood tot gevolg heeft wordt dit verhoogd tot levenslang (art. 157 sub 3 Sr). Van de vele andere bekende voorbeelden noem ik alleen nog de opbouw van art. 300 Sr, waarin diverse gekwalificeerde vormen van mishandeling zijn opgenomen. Welnu, van belang is vooral dat deze kwalificerende omstandigheden in beginsel zijn onttrokken aan het schuldverband. Het is niet vereist dat de brandstichter opzet had op het gevolg of dat hij persoonlijk kon voorzien dat zijn gedrag dodelijke slachtoffers zou maken. Het maakt niet uit of de dader heeft nagedacht over de specifieke consequenties van zijn optreden. Hij wordt verantwoordelijk gesteld voor de objectieve ingrijpendheid van de effecten van zijn handelingen. Hier worden we geconfronteerd met een algemeen aanvaard element van risicoaansprakelijkheid in het strafrecht, dat grotendeels kan worden herleid op het beginsel van *versari in re illicita* uit het oude Canonieke recht.

De derde techniek. Hetzelfde fenomeen kan worden herkend

in de bescherming van bepaalde categorieën bijzonder kwetsbare slachtoffers. Het voorbeeld bij uitstek betreft sexuele handelingen met zeer jeugdige partners (artt. 244 en 245 Sr). Dergelijk gedrag is strafbaar, onafhankelijk van de vraag of de dader op het moment van handelen precies wist of vermoedde hoe oud de wederpartij was (de kier in de deur die wellicht nog bestaat na de zgn. 'leeftijdarresten' - HR 20 januari 1959, NJ 1959, 102 en 103 - is voor mijn betoog niet van belang). De wet heeft hier onmiskenbaar tot doel jonge mensen te beschermen, ook dan wanneer de betrokkenen zichzelf niet eens als slachtoffer beschouwen.

Tenslotte spelen slachtoffergerelateerde factoren vaak een beslissende rol op het terrein van causaliteit en strafrechtelijke aansprakelijkheid. Niet zonder reden bevatten handboeken over strafrecht in bijna alle landen uitvoerige beschouwingen over eierschaalschedels. Ook wij kennen de casus. Dader gooit betrekkelijk onschadelijk voorwerp naar het hoofd van het slachtoffer. Jawel, precies op het raakpunt blijkt de getroffen een onbegrijpelijk zwak plekje in de schedel te hebben, zodat hij overlijdt. De dood zal worden toegerekend aan de handeling van de dader, onafhankelijk van diens kennis of oogmerk (Hof Amsterdam 14 juni 1939, NJ 1940, 34). Toeval, geluk en pech spelen soms een doorslaggevende rol in het strafrecht (zie Heiko Kerkmeester, *Over de rol van toeval in het strafrecht*, Recht en Kritiek 1995, p. 251-277).

De conclusie op grond van het voorgaande is dat het nogal gangbaar is om slachtoffergerelateerde omstandigheden te aanvaarden als factoren die mee bepalend zijn voor de op te leggen strafsanctie. Strafwetboeken - en de strafrechtsdogmatiek - staan zelfs toe om rekening te houden met eigenaardigheden van het slachtoffer die voor de dader onmogelijk te voorzien waren. De vraag is nu welke gevolgtrekkingen hieruit kunnen worden gemaakt voor de rechterlijke beslissing omtrent de straftoemeting.

Diefstal komt vermoedelijk het dichtst in de buurt van een 'natuurlijk delict' (het is wat je noemt: *malum in se*). Het is dan ook overal strafbaar gesteld. Het stelen van f 1.000.000 wordt net zo universeel als ernstiger beschouwd dan het wegnemen van f 100. Vandaar dat diefstal van een groot bedrag doorgaans zwaarder wordt bestraft dan dezelfde handeling die veel kleinere revenuen heeft opgeleverd. Het is van belang te onderkennen dat dit het geval is onafhankelijk van opzet of voorkennis aan de zijde van de dader. De bankovervaller wordt verantwoordelijk gehouden voor het buitgemaakte bedrag; hij zou nooit als verweer onwetendheid kunnen pleiten omtrent de feitelijke inhoud van de kluis. Op dezelfde wijze wordt de straf voor de zakkenroller mede beïnvloed door de opbrengst van het delict. Het maakt verschil of de gestolen portefeuille f 10.000 of f 10 bevatte, ongeacht hoe onverwacht het profijt voor de dader was. De hieraan ten grondslag liggende ratio is dat de objectieve verstoring van de rechtsorde in het eerste geval ernstiger is dan in het laatste. Volgens eenzelfde redeneerschema kan worden betoogd dat nogal wat slachtoffergerelateerde omstandigheden op soortgelijke wijze kunnen worden geclassificeerd als factoren die in objectieve zin bijdragen aan de ernst van het feit en als zodanig een rol mogen spelen bij de straftoemeting. Als we tegen deze achter-

grond nogmaals een blik werpen op de in de inleiding genoemde voorbeelden, kunnen we de relevante details herkennen in de daar geschetste situaties. Het eerste voorbeeld betrof woninginbraak in zeer uiteenlopende begeleidende omstandigheden. Dient een schending van eigendom in een standaardgeval anders te worden gewaardeerd dan in situaties waarin het slachtoffer bijvoorbeeld bijzondere gezondheidsrisico's liep ten gevolge van het misdrijf? Ik denk van wel, hetgeen in de dagelijkse rechtspraktijk naar mijn waarneming ook gebeurt. De rechtvaardiging voor deze straftoematingspraktijk ligt volgens mij in het gegeven dat het beschreven type bijzondere kwetsbaarheid aan de kant van het slachtoffer bijdraagt aan de maatschappelijke onrust als gevolg van het incident en dusdoende iets toevoegt aan het bereik van de schending van de rechtsorde. In dit type situaties wordt de objectieve ernst van het delict mede bepaald door de geplande of de toevallige positie van het slachtoffer. Het meewegen van dergelijke factoren bij de strafoplegging is niet unfair ten opzichte van de dader en kan geen stigmatisering van bepaalde groepen slachtoffers tot gevolg hebben.

Deze bewering kan nader worden toegelicht door wat dieper in te gaan op het tweede type variatie dat als voorbeeld werd genoemd: de zeer verschillende reacties die individuen kunnen vertonen na soortgelijke vormen van victimisatie. Laten we zeggen: het ene slachtoffer is begripvol en vergevingsgezind terwijl de ander zwaar getraumatiseerd of wraakzuchtig is.

Naar mijn mening moet een strict onderscheid worden gemaakt tussen consequenties voor slachtoffers aan de ene kant (dat wil zeggen slachtofferimpact, de ingrijpendheid van schade en trauma) en slachtofferopinionies over de gewenste uitkomst van het geding aan de andere kant (dat wil zeggen gevoelens van revange of meningen over de op te leggen straf). Slachtofferimpact kan worden omschreven als het totaal van negatieve gevolgen die door het delict zijn veroorzaakt; het omvat zowel de materiële als de emotionele schade. Mijns inziens kunnen deze consequenties worden geobjectiveerd en dienen ze een rol te spelen in de beslissing omtrent de op te leggen strafsanctie. Als voorbeeld noem ik cultureel bepaalde implicaties van sommige misdrijven. Wanneer een meisje uit de Turkse gemeenschap in Nederland wordt verkracht, heeft zo'n delict door culturele en/of religieuze achtergronden in een aantal opzichten een extra zware lading. Verlies van huwelijkskansen, zelfs het risico van sociale verbanning, zijn dan objectieve factoren die bijdragen aan de impact van het misdrijf. Er is veel voor te zeggen dat de rechter dit in de beschouwing betreft wanneer hij rekenschap aflegt omtrent de op te leggen straf (vgl. HR 27 februari 1990, NJ 1991,109; en, sceptisch, Y. Buruma, Victimalisering van het strafrecht, in: Hoe punitief is Nederland?, Arnhem 1994, p. 215). In zekere zin vertoont dit overeenkomsten met de berechting van dronken chauffeurs. Ook hier wordt dezelfde handeling - het besturen van een auto onder invloed van alcoholhoudende drank - heel verschillend bestraft, afhankelijk van de consequenties van het voorval. Indien, door geluk of vaardigheid, geen concreet onheil is aangericht, kan de op te leggen sanctie relatief mild zijn. Maar hetzelfde gedrag wordt al zwaarder aangerekend indien een voorwerp wordt aangereken en het vonnis zal voor de

dader nog ongunstiger uitvallen als er doden of gewonden zijn gevallen.

Ik stel voor een harde grens te trekken waar het gaat om de mening van slachtoffers omtrent de gewenste uitkomst van de strafzaak. Wensen van slachtoffers omtrent de op te leggen straf zouden geen rol mogen spelen bij het beantwoorden van de laatste vraag van art. 350 Sv. Wraakzucht - hoe begrijpelijk die in sommige gevallen ook kan zijn - mag nooit worden gehonoreerd bij het bepalen van een aannemelijke straf. Op dit punt tonen de in aantekening 2 genoemde argumenten hun grootste kracht. Het laten meewegen van dit type reacties van slachtoffers zou onvermijdelijk neerkomen op willekeur in de strafoplegging (rechtsongelijkheid). Het zou bovendien leiden tot emotionele taferelen in het strafgeding, hetgeen afbreuk doet aan een voldoende zakelijke behandeling en waarvan alle betrokkenen - daders én slachtoffers - de dupe zouden worden.

Mijn conclusie is dat de consequenties van een delict voor het slachtoffer kunnen worden aanvaard als factor die meeweegt in de beslissing omtrent de op te leggen straf. Dit geldt niet voor meningen en verlangens van het slachtoffer ten aanzien van een gewenste uitkomst van het geding. Slachtofferimpact kan - jawel: moet - worden geaccepteerd als een belangrijk gezichtspunt in het proces van straftoemeting voorzover de omstandigheden van het geval kunnen worden gegeneraliseerd naar verschillende gradaties van onrecht. In deze geobjectiveerde zin vormt slachtofferimpact een legitieme bron van informatie voor een zorgvuldige beantwoording van de laatste vraag van art. 350 Sv. Zo opgevat, zijn de voordelen groter dan de risico's: het leidt niet tot emotionele uitwassen ter zitting, het heeft geen rechtsongelijkheid tot gevolg en het geeft geen aanleiding tot stigmatisering van bepaalde typen slachtoffers.

4. De rechter mag dus rekening houden met de consequenties van het delict voor het slachtoffer. De volgende vraag is dan op welke wijze hij de beschikking krijgt over dit type informatie. In de internationale literatuur wordt de wenselijke c.q. al dan niet toelaatbare inbreng van het slachtoffer bij de beslissing omtrent de op te leggen straf doorgaans aan de orde gesteld met behulp van het begrip *victim impact statement*. Dit concept werd oorspronkelijk ontwikkeld als instrument om tegemoet te komen aan de klacht dat het slachtoffer geen eigen rechtspositie in het strafgeding had. De wens om zo'n 'slachtofferverklaring' te mogen afleggen berustte in feite op het verlangen naar erkenning; daartoe is minimaal de mogelijkheid vereist om tijdens de procedure je stem te kunnen laten horen. Dit werd waarschijnlijk op de meest confronterende wijze tot uitdrukking gebracht in het dictum: "*all I want is to be treated as a criminal*". Anderzijds zijn er allerlei argumenten naar voren gebracht - en experimenteel getoetst - om dit type 'slachtofferverklaringen' te bestrijden. Eén daarvan is vermeldenswaard, omdat daarin een simpele maar tegelijk ogenschijnlijk dwingende gedachtengang besloten ligt. De redenering houdt in dat een 'slachtofferverklaring' hetzij invloed heeft op de strafoplegging door de rechter, of dit effect niet heeft. Is het eerste het geval, dan wordt de dader blootgesteld aan de arbitraire percepties en subjectieve opvattingen van de persoon die hij toevallig als slachtoffer heeft getroffen. Dit zou zo ongeveer in strijd zijn met alle pretenties en aspiraties van

het strafrechtelijk systeem. Als de verklaring daarentegen geen enkele invloed zou hebben, dan zou de bevoegdheid tot het afleggen daarvan zinloos zijn en er in feite op neerkomen dat het slachtoffer wordt gefopt. In beide gevallen zou het dus leiden tot manifeste onrechtvaardigheid. En een derde mogelijkheid is er niet.

Het internationale wetenschappelijke debat over de toelaatbaarheid van *victim impact statements* is compleet vastgelopen (zie o.a. Edna Erez, *Victim participation in sentencing: and the debate goes on ...*, in: *International Review of Victimology* 1994, p. 17-32). Daarom is het minder zinvol om in deze bijdrage een gedetailleerd overzicht te geven van alle empirische onderzoeksresultaten die door voor- en tegenstanders zijn verzameld. In plaats daarvan onderschrijf ik de benadering die is gevolgd door het *European Forum for Victim Services*. Deze koepelorganisatie van nationale verenigingen voor slachtofferhulp bracht in 1995 een modelcode uit met de titel *Statement of Victims' Rights in the Process of Criminal Justice*. Daarin wordt het woord *victim impact statement* bewust vermeden. In plaats daarvan wordt gesproken over het 'recht om informatie te verschaffen' aan de autoriteiten die belast zijn met het voeren van het strafgeding. Belangrijk is dat de doeleinden worden geëxpliciteerd waartoe dit type informatie strekt:

- to ensure that the victim has a right to be heard
- to provide information needed for any award of financial compensation
- to enable the professional parties involved to take victims' interests into account at any stage at which the public interest may be relevant to a decision
- to enable the prosecutor to provide additional relevant information to the court

Het komt er dus op neer dat het recht om informatie te verschaffen beoogt om de strafvorderlijke autoriteiten de gelegenheid te bieden de positie van het slachtoffer op een verantwoorde wijze in de beschouwing te betrekken wanneer een discretionaire beslissing moet worden genomen. Langs deze weg wordt de officier van justitie - en later de rechter - in staat gesteld om het onderscheid te herkennen tussen de twee typen van slachtoffergerelateerde omstandigheden die hierboven zijn beschreven. Kort gezegd: het recht om informatie te verstrekken bevordert de mogelijkheid te onderscheiden tussen objectieve factoren die mee-bepalend zijn voor de ernst van het delict enerzijds en subjectieve meningen omtrent het misdrijf en de daaraan te verbinden straf anderzijds.

5. De moeilijkheid is natuurlijk dat er geen algemeen aanvaarde maatstaf is om de ernst van een strafbaar feit mee te bepalen. We weten hoe we vorm, gewicht en snelheid kunnen beschrijven en waarderen in eenheden waarover geen verschil van mening bestaat. Hetzelfde kan ook worden gezegd van de kracht van de wind (Beaufort) en van aardbevingen (Richter). Helaas is er geen soortgelijk equivalent om de ernst van delicten vast te stellen. Daarom speelt intuïtie een grotere rol wanneer we sommige vergrijpen als diepere schendingen van de rechtsorde aanmerken dan andere. De functie van wetenschappelijk debat is dan om de intuïtie te temperen door enige intellectuele discipline aan te brengen. Stafoplegging zal nooit een daad van mathematische precisie kunnen zijn. Daaraan mag echter niet de

gevolgtrekking worden verbonden dat de consequenties van het delict voor het slachtoffer totaal moeten worden genegeerd bij het beraad omtrent de laatste - en vaak beslissende - vraag van art. 350 Sv.